

DIŞ EKONOMİK HABERLER

√ TÜRKİYE'DE YATIRIM (F.TIMES ÖZEL EK)

- Türkiye Avrupalı Olabilecek mi ?
- Ekonomi
- Bankacılık
- Politika
- Türkiye'nin Sabrı Taşıyor

√ DIŞ BASINDA 17 ARALIK ZİRVESİ (ÖZETLER)

- Hem AB Hem Türkiye İçin Tarihi Bir Anlaşma (Financial Times)
- Avrupa Nedir? (guardian.co.uk)
- Tarihi Bir Zirve (bbcnews.com)
- Türkler Geliyor (The Economist)
- Avrupa'da Gündem Türkiye (International Herald Tribune)
- Dünya Bankası AB'nin Türkiye ile İlgili Kararından Memnun

FINANCIAL TIMES: TÜRKİYE'DE YATIRIM

▪ Financial Times gazetesinin, 16 Aralık tarihli “Investing in Turkey-Türkiye’de Yatırım” başlıklı özel ekinde, Türkiye’nin AB ile üyelik müzakerelerine başlaması konusunda genel bir değerlendirmenin yapıldığı bir makale ile siyasetten ekonomiye, yabancı yatırımlardan altyapıya kadar değişik konularda Türkiye hakkında değerlendirmelerin yapıldığı yazılar yer almaktadır.

▪ Yapılan genel değerlendirmede AB ile üyelik müzakerelerine başlanmasının Cumhuriyetin tarihi bir başarısı olduğu belirtiliyor.

▪ Sektörel değerlendirmelerde ise, siyasette Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın reformlarda başarılı olduğu belirtilmiş, ekonominin istikrara kavuştuğu ve bankacılığın sorunlarının azalmakla birlikte hala sürdüğü tespitlerine yer verilmiştir.

Özel ekte değinilen hususlar, aşağıda kısaca özetlenmektedir:

AB Ortağı İçin Mahşer Günü: Türkiye “Avrupalı” Olabilecek mi?

Türkiye’nin Görünümü

Türkiye’ye ilişkin gözlemlerden çıkarılabilecek iki temel izlenimden biri, ülke genelindeki yapılaşma yoğunluğu, diğeri ise 1990’ların ülke açısından “kayıp yıllar” olarak görülmesidir. Zayıf hükümetler, uygulanan izolasyon politikası, bölücülere karşı verilen yoğun ve yıpratıcı mücadele, birinci Körfez Savaşı ve diğer konular, Türkiye’nin gelişmiş ülkelerin takip ettiği özelleştirme ve küreselleşme akımlarını kaçırmaya neden oldu. Bu nedenle bugün Türkiye’nin “kayıp yıllarını” telafi etmek için harcadığı yoğun çabaları ve aceleci tavrını anlamak mümkün.

AB’ye katılım süreci için tarih alınması, Türkiye’yi kendiliğinden Asya Kaplanları gibi bir Anadolu Kaplanına dönüştürmeyecek ise de, bu sadece görece olgun ve yavaş büyüyen ekonomilere katılmaktan daha fazlasını başarmaya yönelik bir davettir.

2000’li yıllara gelindiğinde Türkiye’nin içinde bulunduğu duruma kısaca göz atacak olursak:

Ekonomide Görünüm Olumlu

2000 yılında yaşanan mali krizlerin ardından 2001 yılında IMF Standby anlaşmasının öngördüğü koşulların da etkisiyle ekonomi istikrara kavuştu.

Türkiye ekonomisi bugün güçlü bir büyüme sürecine girdi. 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan krizlerin ardından 19 milyar dolarlık IMF standby anlaşması, Türkiye ekonomisinin istikrara kavuşmasında büyük rol oynadı. IMF ile yapılan

anlaşma çerçevesinde alınan tedbirler, enflasyon, büyüme, faiz oranları ve para politikası konularında çok olumlu gelişmelere neden oldu. Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, ülkenin daha önce IMF ile 18-19 standby anlaşması yapmış olmakla birlikte 2001 yılındaki anlaşmanın başarıya ulaşan tek anlaşma olduğunu ve IMF ile yeni bir anlaşma daha imzalamalarının gerekli olduğunu ileri sürüyor. Ancak Türkiye'nin IMF ile standby anlaşması imzalaması yetmiyor. Öncelikle özelleştirme alanında yeni adımlar atılması gerekli.

Bankacılıkta Reform İhtiyacı Sürüyor

Türk bankaları, geri ödenmeyen kredilere ilişkin sorunlarını büyük ölçüde çözüme kavuşturdu. Ancak bankacılık sektöründe hala birtakım sıkıntılar mevcut. Özellikle devlet bankalarının reforma ihtiyacı var.

Türkiye'de bankacılık sektöründe 2000'li yılların başında başlayan ekonomik problemler sonucunda piyasaya giren yabancı bankalar (HSBC, Uncredito, BNP Paribas gibi) bugün piyasadaki varlıkların yüzde 5'ini elinde bulunduruyor. Bu oran Polonya ve Macaristan'da yüzde 77, Çek Cumhuriyetinde ise yüzde 94. Türkiye'de kamu bankalarının ellerinde bulundurdukları varlıkların oranı ise yüzde 34. Avrupa Yatırım Bankası'nın yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye'nin bankacılık sektörünün önündeki en önemli problemler makroekonomik istikrar, kamu bankalarının ağırlıklı rolü, kredi portföyünün durumu ve mali hizmetlerdeki vergi yükü.

Her ne kadar Türk bankaları daha çok sermaye birikimlerini artırmak suretiyle kredi problemlerini büyük oranda rayına koyabildiyse de küçük işletmeler daha önce büyük sıkıntılar çekmelerine neden olan kredi sisteminden hala çekiniyorlar.

Siyasette Başbakan Erdoğan'ın Başarısı

Yenilikçi Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, daha önce yasaklandığı siyaset sahnesine geri döndü ve AB'nin istediği reformları başarıyla gerçekleştirdi.

Yolsuzluklar ve mali krizlerden bunalan Türk halkı 2002 yılındaki seçimlerde islamcı köklere sahip olmakla birlikte yenilikçi bir lider olan Recep Tayyip Erdoğan'ı ezici bir çoğunlukla iktidara taşıdı. Erdoğan, iktidara gelir gelmez aynı dönemde patlak veren Irak savaşında gösterdiği tavırla politik pozisyonunu güçlendirdi.

Adalet ve Kalkınma Partisi, iktidara Türkiye'nin 40 yıllık Avrupa macerasını başarıyla gerçekleştirmek hedefiyle geldi. İki yıl içinde gerçekleştirdiği reformlarla da hem bu konuda hem de Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde önemli başarılar elde etti. Bu arada AB'ye uyum reformları çerçevesinde silahlı kuvvetlerin yönetimdeki rolünün zayıflatılması da iktidar partisinin konumunu sağlamlaştırdı.

Türkiye'nin Sabrı Taşıyor (Suat Kınıkloğlu'nun* Yorumu)

Bu çerçevede AB liderlerinin dünyanın tek laik Müslüman demokrasisi olan Türkiye hakkında vereceği karar önümüzdeki yıllarda AB'nin nasıl bir şekil alacağını da belirleyicisi olacak. Türkiye, katılımıyla AB'nin küresel politikalarda daha güçlü ve saygın bir yer edineceğine inanıyor. Ancak AB kamuoyunda Türkiye aleyhine grupların ileri sürdüğü gerekçeler ve attıkları adımlar, Türk tarafının sabrının sınırlarını zorluyor. Avrupa'da giderek güçlenen Türkiye karşıtlığı, Türkiye'nin geleceğe ilişkin alternatif arayışlarına girmesine neden oluyor. Bu alternatifler, Rusya, Orta Doğu, Türk Dünyası ile ilişkileri güçlendirmek veya "yola yalnız devam etmek" olarak sıralanabilir. Her ne kadar Avrupa'nın dikkatini çekmese de Türk kamuoyunda AB'ye yönelik eleştiriler giderek ivme kazanıyor.

Türkiye'nin AB'den alacağı olumsuz yanıt sonucu ortaya çıkacak politika seçenekleri, Balkanlar, Orta Doğu, Kafkasya ve Karadeniz üzerinde büyük etki yaratacaktır. Türkiye'nin hassas coğrafi konumu nedeniyle ortaya çıkacak sonuçlar Avrupa ve ABD için terörle mücadele, Ortadoğu ve İsrail'deki anlaşmazlıklar gibi konularda ciddi sorunlara neden olacaktır.

(FT, 16 Aralık)

DIŞ BASINDA 17 ARALIK ZİRVESİ

I - FINANCIAL TIMES

Hem AB Hem de Türkiye İçin Tarihi Bir Adım

17 Aralık zirvesinde Türkiye ile AB arasındaki görüşmelere Kıbrıs konusu damgasını vurdu. Zirve metninde Türkiye'den Kıbrıs'ı gümrük birliğine dahil etmek üzere Ankara Anlaşması'na ekli protokolü derhal imzalamasının talep edilmesi üzerinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, zirveyi terk etme kararı aldı. Ancak Birliğin önemli üyeleri İngiltere ve Almanya liderleri devreye girdi ve Türkiye'nin Ankara Anlaşmasına ekli protokolü müzakerelerin başlayacağı 3 Ekim 2005 tarihine kadar imzalayacağını taahhüt etmesi karşılığında zirve bildirisinin ekine konulan protokol bildiriden çıkarıldı ve kriz aşıldı. Ancak zirvenin sonuçlanmasının ardından bir basın toplantısı yapan Türkiye Başbakanı Erdoğan, protokolü imzalamalarının kesinlikle Güney Kıbrıs'ı tanımaları anlamına gelmeyeceğini açıkladı.

Zirvenin sona ermesinin ardından AB Dönem Başkanı Hollanda Başbakanı Balkanende, "bu, tarihi bir gündü ama oldukça zor bir süreçti" açıklamasını yaptı.

* Suat Kınıkloğlu, Ankara Dış Siyaset Araştırmaları Merkezi Genel Koordinatörüdür.

Öte yandan Türkiye'ye müzakere tarihi verilmesinden rahatsızlık duyan Fransa'nın iktidardaki Halk Hareketi Birliği Partisi (UMP) lideri Nicolas Sarkozy, 25 üyeli Birliğin işleyişinde problemler yaşanırken yeni üyeler alınmasının Birliğin ortak değerlerine ve bütünlüğüne zarar vereceğini açıkladı. Sarkozy'nin açıklamaları, Türkiye'nin tam üyelik konusunda bir takım sıkıntılar yaşayacağını göstergesi olarak algılanıyor. **(FT, 18-19 Aralık)**

41 Yıllık İlişkiye Rağmen AB ve Türkiye Arasındaki Uçurum Büyük

17 Aralık zirvesinde yaşananlar, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında karşılıklı beklentiler ve birbirlerine bakış açıları çerçevesinde büyük farklılıklar bulunduğunu ortaya koydu. Bu nedenle 3 Ekim 2005 tarihinde başlayacak müzakere süreci uzun ve sancılı olacaktır.

Öncelikle Kıbrıs konusu, müzakere sürecinin ilk evrelerinde ağırlıklı olarak tartışılacaktır. 1974 yılında Yunan milliyetçilerinin adayı etnik Türk topluluğu ile birlikte Yunanistan'la birleştirme girişimini engellemek üzere Türk hükümeti adanın Türk kesimini işgal etmişti. O günden beri Kıbrıs konusu Türkiye açısından önemli ve hassas bir politika konusudur.

Türkiye, 41 yıllık beklemenin ardından Avrupa Birliği'nden müzakerelere başlamak için bir tarih almış olabilir. Ancak ülke içinde bunu bir zaferle karşılayanlar olduğu gibi çeşitli çevrelerden zirve sonuçlarına ilişkin eleştiriler de gelmektedir. Kıbrıs konusunda müzakerelerin başlayacağı 3 Ekim 2005 tarihine kadar her iki tarafı da memnun edecek bir sonuç alınamazsa ne olacağı merak konusu olurken zirve bildirdesinin maddelerine bakıldığında Türkiye'ye "ikinci sınıf" bir üyelik statüsü tanınacağı sonucunu çıkaranlar, bunun için bile 10-15 yıl bekleme süresi olduğunu kaydederek endişelerini dile getiriyorlar.

Zirve sonucunu olumlu değerlendirenler, Türkiye'nin Brüksel'den eli boş dönmediği, müzakere tarihi almış olmasının yanı sıra tam üyelik beklentisinin ekonomik, sosyal ve entelektüel açıdan ülkeye faydalı sonuçlar doğuracağı inancındalar. **(FT, 18 Aralık)**

Türkiye Başbakanı: Daha Yolun Başındayız

17 Aralık'ta Avrupa Birliği'nden müzakere tarihi almayı başaran Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, hükümet olarak geniş çaplı reformları sürdürecekleri taahhüdünde bulunarak AB'ne katılmadan önce ülkenin önünde katedilmesi gereken uzun bir yol olduğunu kaydetti.

Brüksel dönüşü Ankara'da vatandaşlara seslenen Erdoğan, Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne girmek için fazla büyük, fazla fakir ve fazla Müslüman bulan Avrupalıların bu ülkeye ilişkin endişelerini sona erdirmek için "farklı" bir Türkiye yaratacaklarını kaydetti.

Ancak zirve sonrasında Türk medyasını meşgul eden konu sadece ülke genelinde yapılması gereken yeni reformlar değil Güney Kıbrıs'ın tanınması zorunluluğundan kaynaklanan rahatsızlıklar oldu. Türk diplomatlar, sorunun çözümü için tekrar Birleşmiş Milletlere başvurulabileceğini kaydediyorlar.

31 bölümden oluşacak müzakerelerin tamamlaması 10 yıldan önce mümkün olmayacak ve her bir bölümün açılış ve kapanışı sırasında üye ülkeler veto hakkına sahipler. Güney Kıbrıs lideri Papadopoulos AB diplomatlarını bu hakkını kullanabileceği yönünde uyardı. (FT, 20 Aralık)

Bambaşka Bir Avrupa

Avrupa Konseyi, 17 Aralıkta Türkiye'ye üyelik müzakerelerine başlama yönünde tarihi bir karar verdi. Zirve bildirisinde yer alan şartları bir kenara bırakırsak AB liderleri bir prosedür başlatmıştır ve AB bugüne kadar başlattığı tüm prosedürleri başarıya ulaştırmıştır.

AB liderlerinin kararı AB'nin geleceğine ilişkin soru işaretlerine yol açtı. **En önemli soru Türkiye'nin Birliğin katılım şartlarını yerine getirip getiremeyeceği değil nasıl bir Avrupa'ya katılacağıdır.** Türkiye uyumlu, bütünleşmiş bir AB'ye mi yoksa üyelerin istedikleri alanda bütünleşmeyi tercih edebileceği bir AB'ye mi üye olacak?

Bu sorunun cevabı, şu anki 25 üyenin AB anayasasını onaylayıp onaylamamasına bağlı. Anayasanın onaylanması, bundan sonraki genişlemelerin önünü açacaktır. Anayasanın onaylanması, AB'nin geleceği için iki açıdan önemlidir: öncelikle Anayasanın onaylanması, bütünleşmenin kapsamını genişletecektir. İkincisi ve daha önemlisi; Anayasa, oylama ağırlıklarını değiştirecektir. Halen bir yasanın çıkmasını engellemek için 25 üyeden dördünün itirazı yeterli durumda. Anayasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte gelecek yeni oylama sistemi, AB'nin hem genişleme hem de bütünleşme sürecini başarıyla yürütmesini sağlayacaktır.

Ancak anayasanın yürürlüğe girebilmesi için üye ülkelere onaylanması yetmiyor. İngiltere dahil 10 üye ülkede referandum yapılacak ve kamuoyu yoklamaları bu ülkelerde büyük çoğunluğun AB Anayasasının karşısında olduğunu gösteriyor.

Anayasa konusundaki bu belirsizlik, Türkiye'nin Birliğe üyeliğini de sıkıntıya sokacaktır. Türkiye'nin diyelim 2015 yılında üyeliğe hazır olması durumunda (şu an için) 25 üye ülkenin anayasa üzerinde uzlaşma sağlayamamış olması Birliğin yeni bir üyeyi kabul edecek bütünlükten yoksun olması sonucunu doğurabilir.

Bir diğer olasılık da anayasanın kabul edilmemesi durumunda Birlik içinde **çekirdek grup ve dış çevre** ayrımının gerçekleşmesi olabilir. Dış çevreye dahil üyeler serbest ticaret alanının bir parçası olup euro'ya dahil olmamayı

veya dış politika ve ekonomi politikası konusunda yetkilerini Birliğe devretmemeyi tercih edebilirler.

İkinci olasılık gerçekleşirse Türkiye Avrupa Birliği'ne dış çevrenin bir parçası olarak dahil olabilir. Böyle bir AB şimdikinden çok farklı olacaktır. AB'nin bütünleşme sürecinin son yıllardaki seyrine bakılırsa bu senaryonun gerçekleşmesi olasılığı yüksek görünüyor. Bu durumda Türkiye üye olduğunda Birlik, katılmak istediği Birlikten çok farklı bir oluşuma dönüşebilir. *(Wolfgang Munchau, FT, 20 Aralık)*

Merkez Bankası, Avrupa Birliği ile Anlaşmaya Varılması Üzerine Para Politikasında Değişikliğe Gidiyor

17 Aralık'ta Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerine başlamak üzere tarih alınmasının ardından Türkiye Merkez Bankası faiz oranlarında indirimde giderek para politikasında değişiklik yapacağı açıklamasını yaptı.

Yapılacak değişiklikler para politikasını uluslararası uygulamalarla uyumlu hale getirmeyi ve faiz oranlarına ilişkin kararları daha şeffaf ve öngörülebilir kılmayı hedefliyor.

Avrupa Birliği ile müzakerelerin tam üyelikle sonuçlanacağına ilişkin tahminlerin ekonomik reformları hızlandırması bekleniyor. AB ile varılan anlaşmanın yanısıra IMF ile yapılan ve 3 yılı kapsayacak olan 10 milyar dolarlık (7.5 milyar euro) borç anlaşması Türkiye'de genel olarak düşük seyreden yabancı doğrudan yatırımları da hareketlendirebilir. 1 Ocak itibariyle Yeni Türk Lirasının tedavüle girmesinin uzun yıllardır ülkenin ekonomi gündemini meşgul eden enflasyonu tarihe gömeceği umut ediliyor. *(FT, 21 Aralık)*

Türkiye'nin Önündeki Büyük Fırsat

Türkiye, bir süredir yaşamakta olduğu ekonomik sıkıntıları geride bırakıp normal bir ekonomi olma yolunda ilerliyor. Bu hafta Merkez Bankası'nın faiz oranlarında indirimde gitme ve para politikasını yeniden düzenleme kararı alması, bu konuda atılan önemli adımlar olarak görülebilir. Bunun yanı sıra 1 Ocak 2005 tarihinde Yeni Türk Lirasının tedavüle girecek olması ve IMF ile yeni bir kredi anlaşmasının imzalanması, Türkiye ekonomisine ilişkin beklentileri olumlu etkiliyor.

AB'ne üyelik müzakerelerinin başarısı için IMF programının en iyi şekilde uygulanması gerekiyor. Bu konuda yaşanacak aksaklıklar AB içindeki Türkiye karşıtlarına müzakerelerin sürüncemede kalması için bahane sağlayacaktır. Şimdi AB'den ilham alınarak gerçekleştirilecek idari reformlar ve IMF'nin zorunlu kıldığı yapısal reformların birbirini olumlu etkileyerek

Türkiye'nin uzun yıllardır baskı altında olan ekonomik potansiyelini açığa çıkarması umut ediliyor.

Bir önceki IMF programında Türkiye önemli başarılar elde etti. 2001 yılında yüzde 68.5 olan enflasyon oranı bugün tek haneli rakamlara indi. Lira istikrara kavuştu, faiz oranları düştü ve büyüme oranının bu yıl ve önümüzdeki yıl yüzde 5'e ulaşması bekleniyor. Faiz dışı fazla GSYİH'nin yüzde 6.5'i oldu ve bu oranın sürdürülmesi planlanıyor. Tüm bunlar, sıkı mali disiplin sayesinde başarıldı.

Milli gelirin yüzde 100'üne yakın bir orandan yüzde 70'ine çekilen devlet borcu, hala AB'ne yeni üye olan 10 ülkenin oranının üzerindedir. Yeni IMF programı vergi ve emeklilik reformları ile mali disiplini sürekli kılmayı hedeflerken bankacılık sektöründe yeni krizlerin yaşanmasına engel olacak tedbirler getiriyor.

AB üyeliği yolunda ilerleyen diğer ülkeler gibi Türkiye de yabancı yatırımları çekiyor. Ancak Türkiye, doğrudan yatırımdan çok kısa vadeli ve değişken sermaye akımlarına sahne oluyor. Bu tür akımlar da çok çabuk yön değiştirebiliyor.

Avrupa piyasalarına giriş yapabilmek, yabancı doğrudan yatırımları çekmek için tek başına yeterli değildir. Ancak Türkiye IMF ile anlaşmaya vardığı yapısal reformları gerçekleştirme konusunda ve idari sistemini AB standartlarına ulaştırma konusunda kararlı görünüyor.

Ekonomik potansiyelini değerlendirebilecek dinamizme sahip bir Türkiye AB açısından bir yükten çok ödül olarak algılanmaktadır. Türkiye'nin kaderi kendi ellerinde. **(FT, 22 Aralık)**

II - THE GUARDIAN

Avrupa Nedir?

The Guardian gazetesi 17 Aralık tarihinde çıkardığı ekte öncelikle "Avrupa nedir?" sorusuna cevap arıyor:

1970'lerde zamanın ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, Avrupa Birliği'nin sadece 12 üyesi olduğu halde "Avrupa"nın kim olduğu konusunda kafasının karıştığını beyan etmişti. Bugüne bakalım: Avrupa Birliği'nin üye sayısı 25'e ulaştı. Dört ülke (Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Hırvatistan) sırada bekliyor. En az 14 ülke de AB'ni yakın takibe almış durumda.

Bekleme sürecindeki ülkelerden Türkiye'nin durumu şimdiye kadar üye olan ve olmayı bekleyen tüm diğer ülkelerden farklıdır. Türkiye'nin üye olup olmaması bugüne kadar Avrupa Birliğinde hiç olmadığı kadar belirsizliğe neden oluyor. Avrupa'nın kafasını karıştıran birçok soru var. Örneğin Türkiye üye

olamayacaksa Bosna veya Arnavutluk nasıl üye olabilir? Veya tersine Türkiye üye olacaksa Ukrayna, İsrail nasıl üye olamaz? Hatta Türkiye'nin komşusu durumundaki Irak niye üye olmasın?

“Avrupa”nın kelime anlamı eski Yunan döneminde dağlı, soğuk, barbar ve genişlemeci “anakara (mainland)” idi. Bu nedenle her ne kadar bugün Avrupalılar Avrupa değerlerinin kökeni olarak Roma İmparatorluğunu görse de eski Romalılar kendilerini “Avrupalı” olarak tanımlamadılar. Ancak Roma İmparatorluğunun kanunları, edebiyatı, dili ve felsefesi, bugünkü Avrupa'yı oluşturdu.

Ortaçağ döneminde “Avrupa” kelimesi, Avrupa, Asya ve Afrika'dan oluşan ve merkezinde Kudüs'ün yer aldığı T şeklindeki bir coğrafi alan olarak değerlendirilmekteydi. Ancak bugünkü Avrupalıların ataları kendilerini ve yaşadıkları bölgeyi inançları çerçevesinde tanımlamayı tercih ederek “Hıristiyanlık alemi” olarak gördüler.

Nottingham Üniversitesi Coğrafya profesörü ve “Avrupa'nın Anlamı” kitabının yazarı Michael Heffernan, **Avrupa'nın 1748 Westphalia anlaşması ile şekillendiğini** ve ilk kez bu anlaşma ile ulus devletler arasındaki ilişkilerin ve sınırların medeni bir şekilde oluştuğunu ileri sürüyor. Ancak Westphalia ile başlatılan medeni ilişkiler daha sonra savaşlarla bozuldu.

1960 yılında bir diğer coğrafyacı Bill Parker, 1960'ların Avrupa'sının sınırlarının demir perde ile çevrildiğini ve bu dönemde İslam dünyasına karşı “biz-onlar” tavrı sürdürüldüğünü kaydediyor.

1990'lara gelindiğinde ise Avrupalıları şaşırtacak şekilde Rusya Birliğe dahil olmak için başvuruda bulunabileceğinin sinyallerini verdi. Birkaç yıl önce de Fas Kralı ülkesinin AB üyesi olması yönündeki isteğini dile getirdi.

Birkaç yıl önce dönemin Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi, yaptığı bir konuşmada AB'nin her genişlemede yeni komşular kazandığını ve bu komşuların bazılarının üyeliğe aday konuma geldiğini, ancak genişleme süreci ne kadar başarılı olursa olsun sonsuza kadar sürmesinin mümkün olmayacağını ileri sürmüştü. Avrupa'nın limitleri olması gerektiği konusunda Prodi'ye en büyük desteği, Avrupa Birliği'ni sadece ekonomik bir bütünleşme hareketinden daha farklı bir oluşum olarak görmek isteyen Fransızlar verdi. Eski Fransa Devlet Başkanı ve Avrupa Anayasasının mimarı Valerie Giscard d'Estaing, farklı bir kültüre, farklı bir yaşam tarzına sahip olan, başkenti ve nüfusunun yüzde 95'i Avrupa dışında bulunan Türkiye'nin üyeliğinin Avrupa Birliğinin sonu olacağını iddia ediyor.

Ancak eski Fransa Maliye Bakanı Dominique Strauss-Kahn De Gaulle'nin sınırları Atlantik'ten Urallara kadar uzanan bir Avrupa hayalini hatırlatarak sadece Türkiye'nin değil Magrib ülkelerinin de (Fas, Tunus, Cezayir) Avrupa Birliği üyesi olması gerektiğine inanıyor. Eski bakan, Avrupa'nın Çin,

Hindistan ve Amerika ile diyalog geliştirme kapasitesinin kuzey kutbundan Sahara çölüne kadar tüm bölgeleri kapsayacak bir bütünleşme gerçekleştirmesine bağlı olduğu görüşünü savunuyor.

Avrupa Birliği'nin üzerinde çok tartışılan Anayasasının giriş kısmındaki belirsizlikler başvuran her ülkenin bir gün AB üyesi olabileceği fikrini veriyor. Anayasada Avrupa "insani umutların vatanı" olarak tanımlanıyor. Ayrıca Anayasada Avrupa insan haklarının sahiplenicisi olarak gösteriliyor. **(The Guardian, 17 Aralık)**

AB'de Türkiye Konusunda Farklı Görüşler Hakim

17 Aralık zirvesi sırasında Kıbrıs konusunda yaşanan krizin ardından Türkiye'nin en güçlü destekçisi olan İngiltere Başbakanı Tony Blair'in devreye girmesiyle birlikte Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Ankara Anlaşmasını yeni AB üyelerini de kapsayacak şekilde genişleteceklerine ilişkin sözlü beyanda bulundu. 3 Ekim 2005 tarihinde başlamasına karar verilen müzakerelerin on yıldan fazla sürmesi bekleniyor.

Türkiye'nin üye olması halinde bu, Avrupa Birliği'nin en tartışmalı genişlemesi olacak. Birlik ülkeleri arasında bu konuda çok farklı görüşler hakim. Türkiye ile üyelik müzakerelerine başlanacak olması Avrupa Birliği dışında da farklı tepkilere yol açtı. Libya Lideri Muammer Kaddafi, bugün (17 Aralık) bir İtalyan televizyonuna verdiği röportajda Usame Bin Ladin'in Türkiye'nin üyeliğini Avrupa'ya karşı Truva Atı olarak kullanacağı uyarısında bulundu.

Avrupa Birliği içinde Türkiye'ye ilişkin görüşler üç grupta toplanıyor:

Avusturya, Türkiye'yi AB içinde görmeyi kesinlikle istemiyor. Avusturya'nın bu tavrının nedeni çok eski tarihlere dayanıyor. Osmanlı İmparatorluğu 1683 yılında ülkeyi kuşatmış ve ordularını büyük bir yenilgiye uğratmıştı. Şimdi Avusturya'nın siyasi liderleri Türkiye'nin üyeliğinin Birliğin Hıristiyan kimliğini zedeleyeceği ve Birliğe Türk işçi akımını beraberinde getireceğinden endişe ediyorlar.

Birlik içinde en geniş grubu ılımlılar oluşturuyor. Almanya, Fransa, Danimarka, Macaristan, Yunanistan, Polonya, Belçika, Hollanda, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Kıbrıs, Litvanya, Latvia ve Estonya bu grupta yer alan ülkeler. Bu grubun en önemli üyeleri olan Almanya ve Fransa'da Türkiye'nin üyeliğine güçlü bir destek veren liderler, kamuoyundan aksi yönde yoğun bir baskı görüyorlar. Bu gruptaki üyelerin bir çoğu için temel endişe konuları Türkiye'nin insan hakları konusundaki geçmişi, Türk işçilerinden kaynaklanacak işgücü akımı ve en önemlisi de Türkiye'nin Müslüman olması.

Türkiye'nin üyeliğini destekleyen ülkeler ise İngiltere, İtalya, İspanya, Portekiz, Finlandiya, İsveç, İrlanda ve Malta. Türkiye'nin üyeliğinin en büyük destekçisi İngiltere'nin bu desteği üç temel nedene

dayanıyor: Öncelikle, Türkiye'nin üyeliği, İslam dünyası ile batı arasında giderek gerginleşen ilişkileri yumuşatacaktır. İkinci olarak Türkiye'nin, uzun yıllara dayanan NATO üyeliği ve son neden ise Türkiye'nin üyeliğini isteyen Amerika'yı memnun etmek. (guardian.co.uk, 17 Aralık)

III – BBC NEWS

Tarihi Zirve

İngiliz yayın kuruluşu BBC News'in web sayfasında da Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine geniş yer verildi. Avrupa Birliği'nin Türkiye ile önümüzdeki yıl itibariyle üyelik müzakerelerine başlama kararı aldığı 17 Aralık zirvesinin Türkiye açısından sonuçlarının değerlendirildiği haber aşağıda kısaca özetlenmiştir:

Türkiye'nin AB macerası 1960'larda başladı. Bu uzun ve zorlu sürecin sonunda 3 Ekim 2005 tarihinde tam üyelik müzakerelerinin başlayacak olması elbette her iki taraf açısından da çok önemli bir adım. Zirveye damgasını vuran ve Türkiye liderini neredeyse zirveyi terk etme noktasına getiren Kıbrıs konusu müzakereler süresince de etkisini hissettirecektir.

Diğerlerinden Farklı Bir Genişleme

Avrupa Birliği'nin 2007 yılındaki genişlemesi doğuya doğru olup Bulgaristan ve Romanya'yı kapsayacak. Bir önceki genişlemede birliğe dahil olan Polonya ve müzakerelerini 2004 yılında tamamlayan Romanya gibi eski komünist ülkelerin taahhütlerini yerine getirmekte gecikmiş olması AB'nin bundan sonraki genişlemelerde müzakerelere yaklaşımını değiştirmesine neden oldu. Bu nedenle şimdiki adaylar Türkiye ve Hırvatistan ile muhtemelen aday olacak diğer Balkan ülkeleri açısından müzakereler oldukça zorlu geçecek.

AB liderleri 17 Aralık zirvesinde diğer genişlemelerden farklı olarak müzakerelerin hedefi tam üyelik olmakla birlikte “ucu açık” bir süreç olacağı ve herhangi bir nedenle müzakerelerin başarıya ulaşmaması durumunda aday ülkenin Avrupa Birliği'ne “mümkün olan en güçlü bağlarla bağlanacağı” hususlarını zirve bildirmesinde hükme bağladılar.

Bugüne kadarki genişlemelerde AB, aday ülkelerden 80.000 sayfadan oluşan müktesebatı tüm maddeleriyle kabul etmesini ve uygulamasını talep ediyordu. 17 Aralıkta bu konuda da politika değişikliğine gidildi. AB liderleri kişilerin serbest dolaşımı, bölgesel fonlar ve tarım konularında gerektiğinde kalıcı kısıtlamalar getirilebileceğini beyan ettiler.

Avrupa'dan Tarihi Adım

Avrupa bu hafta tarihi bir karar verdi. Uzun yıllar sürececek bir müzakere süreci ve karşılaşılabilecek sıkıntılara rağmen Türkiye Avrupa Birliği'ne üye

olursa 17 Aralık zirvesi tarihe geçecektir. Türkiye'nin üye olduğu bir Avrupa Birliği kurucularının tasavvur ettiğinden çok daha farklı bir görünüm sergileyecektir.

Çoğu eski komünist bloğunda yer alan Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan bir önceki genişleme büyük bir adımdı. Ancak Türkiye çok daha farklı özelliklere sahip. Her şeyden önce Türkiye AB'nin bugüne kadar müzakere masasına oturduğu ülkelerin içinde en fakir, en büyük ve kültürel açıdan en farklı ülkedir. Ayrıca sınırları Orta Doğu ve Kafkaslara dayanan Müslüman Türkiye, hızlı bir ekonomik ve politik bir değişim içindedir.

Türkiye için müzakere süreci uzun ve zorlu bir maraton olacaktır. Ancak bu süreç sonucunda ne Türkiye, ne de AB bugünkü gibi olmayacaktır. AB'nin önüne koyacağı tüm engelleri aştıktan sonra Türkiye, bu mücadeleden galibiyetle çıkmanın verdiği güvenle Birliğe dahil olmayı kendisi reddedebilir ve kendine farklı bir yön çizebilir.

Bu hafta Brüksel'de başlayan yeni süreç, geleceğin politikacıları tarafından sonuçlandırılacaktır. Bu nedenle 10-15 yıl sonrası için şimdiden bir tahmin yürütmek çok anlamlı değil.

Türkiye Ekonomik Açıdan Cazip Hale Geliyor

BBC News muhabiri Jorn Madslie, üç yıl süren ekonomik krizin ardından ekonomisini rayına oturtmaya başlayan Türkiye'ye ilişkin analizinde ülkeye ait verileri değerlendiriyor. Çalışmada Türkiye ekonomisine ilişkin göze çarpan konular şu şekilde özetlenebilir:

Ekonomi hızla büyümekte, ülkenin genç ve büyük nüfusunda eğitim oranı yükselmektedir ve enflasyon kontrol atındadır.

Bankacılık sistemini düzenlemeye yönelik yeni bir yasal düzenleme üzerinde çalışılmaktadır. Turizm sektörü oldukça iyi durumda olup önümüzdeki üç yıl içinde turizm gelirlerinin iki katından fazla artarak 21 milyar dolara (10.8 milyar euro) ulaşması beklenmektedir.

Bunların yanısıra kamu harcamalarının dondurulmasına çalışılmaktadır. Önümüzdeki üç yıl içinde 15 milyar dolar tutarında yabancı yatırımı ülkeye çekmek amacıyla gelir ve kurumlar vergilerinde önümüzdeki yıl indirime gidilecektir.

Tüm bunların amacı, Avrupalı liderleri Türkiye'nin Birliğe yük getirmek bir yana ekonomik yararlar sağlayacağına ikna etmektir.

Devlet Planlama Teşkilatı'na göre Avrupa Birliğine kabul edilmesi halinde Türkiye'nin, Birlik bütçesine maliyeti 2014 yılına kadar yaklaşık 6 milyar euro olurken aynı dönemde Birlik bütçesine katkısı yaklaşık 5 milyar euro, 2020 yılındaki katkısı ise yaklaşık 9 milyar euro olacaktır.

Türkiye'nin genç nüfusu da yaşlanan Avrupa nüfusunun yaratacağı sorunları da yumuşatacaktır. 2014 yılına kadar her dört Türk'ten biri –yaklaşık 18 milyon kişi- 14 veya daha küçük yaşta olacaktır.

Bu göstergeler, Türkiye'nin AB vatandaşlarına yük olacağına ilişkin genel kanıyı çürütmektedir. Brüksel'in bu konudaki kendi araştırmaları da Türkiye'nin üyeliğinin ekonomik etkilerinin olumlu olacağını ortaya koymaktadır. Ancak bunun için zamana ihtiyaç vardır. Türkiye'nin üyeliğinin ilk yıllarında maliyetler öne çıkacaktır. Türkiye'nin üye olması ile birlikte özellikle tarım teşvikleri ve bölgesel yardımlarda büyük artış olacaktır.

Bu maliyet endişelerinin yanısıra Türkiye'nin AB'ye vaat ettiği faydaları gerçekleştirememesi riski ülkeye şüphe ile bakılmasına neden olmaktadır.

Türkiye'nin yüksek borç yükü de ülkeye ilişkin ekonomik tahminlerdeki olumlu havayı gölgelemektedir. IMF Avrupa Masası Başkan Yardımcısı Rıza Moghadam, Avrupa Birliği'nin yeni üyelerinde GSYİH'nın yüzde 40'ı düzeyinde olan kamu borcunun Türkiye'de GSYİH'nın yüzde 80'i oranında olduğunu kaydediyor. Türkiye'deki bu yüksek kamu borcu, büyük oranda 2001 yılındaki mali kriz sonrası bankaların yeniden yapılandırılması çabalarından kaynaklanıyor.

IMF Avrupa Masası Başkanı Michael Deppler, Türkiye'nin bugün itibariyle geçmiştekinden çok daha iyi bir performans sergiliyor olmakla birlikte borç yükünün gelişmekte olan bir ülke için fazla ağır olduğunu ileri sürüyor. (bnews.co.uk, 13, 18 Aralık)

IV - THE ECONOMIST

Türkler Geliyor

The Economist Dergisinin yıl sonu için çıkardığı ve dünya ekonomisine ait gelişmeler ve beklentilerin yer aldığı “The World in 2005” adlı raporda “Türkler Geliyor” başlığıyla yer alan makalede bugüne kadar beş genişleme yaşayan AB için en fazla tartışma konusu yaratan adayın Türkiye olduğu belirtiliyor. Bu durumun nedenlerinden biri olarak ülkenin 70 milyonu bulan ve büyümeye devam eden nüfusu gösteriliyor. Türkiye'nin kişi başına GSYİH'sının 25 AB üyesi ortalamasının üçte birinden az olduğunun belirtildiği yazıda bu durumun Türkiye'den Batı Avrupa'ya işgücü göçüne yol açacağı endişesinin Avrupa kamuoyunu rahatsız ettiği de belirtiliyor. Raporun Türkiye ile ilgili kısımları aşağıda özetlenmektedir:

Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki AKP hükümeti, üyelik hedefleri çerçevesinde önemli ilerlemeler kaydetti. Ekonomide güçlü bir büyüme trendi

yakalandı ve AKP'nin meclisteki ezici çoğunluğu politik istikrarı sağladı. Ancak ceza sistemi, kadın hakları ve kürtlerin konumuna ilişkin birtakım belirsizlikler mevcut.

Avrupa'da Türkiye ile ilgili asıl büyük endişe ülkenin uzun yıllardır süren istikrarsızlığı, insan hakları ihlalleri ve daha da önemlisi Müslüman bir ülke olması. Türkiye'nin Müslüman bir ülke olarak Birliğe dahil olması Birliğin sınırlarını İran, Irak ve Suriye'ye kadar genişletecektir. Avrupa kamuoyu bundan büyük bir rahatsızlık duymakta. Müzakerelerin başlaması daha fazla insanın Türkiye aleyhine sesini yükseltmesine neden olacaktır.

Öte yandan Türkiye'nin lehine argümanlar da oldukça güçlü. Özellikle ABD Türkiye'nin üyeliğini şiddetle destekliyor. Bu da ülkenin Nato'daki güçlü konumunun bir göstergesi olarak algılanıyor. Ayrıca Amerikalılar ve İngiltere başta olmak üzere birçok Avrupalı Birliğin sırf Müslüman olduğu için Türkiye'ye hayır demesi durumunda tüm İslam dünyasının tepkisini çekmesinden çekiniyor.

The Economist, Geçen Yılki Felaket Senaryosunu Geri Aldı

Bu arada The Economist dergisi, geçen yıl yayımladığı The World in 2004 raporunda Türkiye'yi bu yıl büyük bir ekonomik krizin beklediği, ekonominin yüzde 4'ten fazla küçüleceği yönündeki tahminlerinin, bu zamana kadarki en büyük yanılgılarından biri olduğunu kabul etti. Bu yılın ekonomik verileri, ekonomik gerileme bir yana ülkenin yüzde 9 ile dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olduğu ortaya koyuyor. **(The Economist: The World in 2005)**

V- INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE

Avrupa'da Gündem Türkiye

Avrupa Birliği üyesi 25 ülke liderleri Türkiye ile üyelik müzakerelerine 3 Ekim 2005 tarihinde başlama kararı aldı. 71 milyon nüfuslu Müslüman Türkiye'nin AB üyeliği yolunda ilerlemesi Avrupa kamuoyunda endişelere yol açtı.

Ancak Türkler kararı coşkuyla karşıladılar. İş çevreleri açısından bir gün AB üyesi olunabileceği beklentisi, geleceğe umutla bakılmasını sağlıyor. Üyelik yoluna girmiş olmanın sağlayacağı ekonomik faydalardan biri Türkiye'ye yönelecek olan yabancı yatırım akımı. Bir diğer fayda ise ülke ekonomisini yıllardır bunaltan enflasyonun kontrol altına alınabilecek olması.

Türk halkı, birlik üyeliğinin ülkenin son yıllarda kaybetmekte olduğu kültürel çeşitlilik geleneğini tekrar kazanmasını sağlayacağını umut ediyor.

Türkler, sahip oldukları Osmanlı İmparatorluğu mirasından gurur duyuyor ve Türkiye'nin Osmanlı döneminde olduğu gibi farklı din ve kültürlerin bir arada yaşayabileceği bir ülke olduğuna inanıyorlar. Bu anlamda Kürt nüfusa ve Hıristiyan azınlıklara yapılan muamelelere ilişkin olarak AB'den gelen eleştirileri reddediyorlar. (IHT, 17 Aralık)

Hollanda Dışişleri Bakanı: Referanduma Gidilmesi Türkiye'ye Haksızlıktır.

Avrupa Birliği dönem başkanlığını yürüten Hollanda'nın Dışişleri Bakanı Ben Bot, Fransa ve Avusturya'nın Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini referanduma götürme kararını eleştirdi. Bot, Türkiye'ye ne 1999'da ne de 2002'de üyeliğinin referanduma konu olacağı söylenmemişken bu aşamada böyle bir girişimde bulunulmasının hiç adil olmayacağını kaydetti. (IHT, 20 Aralık)

VI - DÜNYA BANKASI

Dünya Bankası Avrupa Birliğinin Türkiye İle Üyelik Müzakerelerine Başlama Kararı Almasından Memnun

Dünya Bankası'nın Avrupa ve Merkezi Asya Bölgesinden sorumlu Başkan Yardımcısı Shigeo Katsu, 17 Aralıkta yaptığı basın açıklamasında Bankanın Avrupa Birliği'nin 2005 yılında Türkiye ile üyelik müzakerelerine başlama kararı almasından memnuniyet duyduğunu ifade etti ve ekonomik ve sosyal reformlar başta olmak üzere katılıma ilişkin konularda Türkiye'ye desteklerinin süreceğini kaydetti.

Shigeo Katsu, Brüksel'de alınan kararın Türkiye'nin yakın geçmişte başlattığı ekonomik, sosyal ve politik reformlarını sürekli kılacak bir çerçeve oluşturulmasının ümit edildiğini bildirdi.

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Andrew Vorkink ise Türkiye'nin önünde AB'nin ekonomik kriterlerini karşılamak için uzun yıllar ve çalışmalar olduğunu belirtirken Ekim 2005'te başlaması kararlaştırılan katılım sürecinin Türkiye'de yatırımcı güvenini artıracak ve hem Türkiye hem de AB vatandaşlarına kalıcı faydalar sağlayacak potansiyeli olduğunu belirtti.

Türkiye, Avrupa ve Asya arasında stratejik bir konuma sahip olup nüfusunun yüzde 73'ünden fazlası kentli. Ülkenin GSYİH'sı içinde tarım yüzde 16, sanayi yüzde 24 ve hizmetler yüzde 60 paya sahip.

Dünya Bankası'nın Türkiye'ye ilişkin programı katılım hedefleri ile büyük ölçüde uyumlu olup Çok Yıllı Ülke Destek Stratejisi (CAS) çerçevesinde oluşturulmuş bulunuyor.

2004-2006 yıllarını kapsayan CAS 4.5 milyar dolara kadar ulaşan bir kredi programını içeriyor. 2004 mali yılı için Türkiye'ye yönelik toplam taahhütler 1 milyar 586 milyon dolar. Bu rakamla Türkiye Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın (IBRD) en büyük borçlusu durumunda.

Yardım stratejisinin hedefi Türkiye'nin AB üyeliğine hazırlanırken karşı karşıya kalabileceği ekonomik güçlükleri aşmasına yardım ederken yeni krizler çıkması riskini azaltmak. Strateji, dört hedefe dayanıyor. İlk hedef güçlü makroekonomik ve yönetim reformları. İkinci hedef temel sağlık ve eğitimin desteklenmesi, üçüncüsü iş ortamını iyileştirecek adımlar atılması ve son hedef ise güçlü çevre yönetimi ve felaketlerin önlenmesi. (www.worldbank.org)